

Sygn. akt III AUa 584/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Kazimierz Josiak
Sędziowie:	SSA Maria Pietkun (spr.) SSA Irena Różańska-Dorosz
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o emeryturę

na skutek apelacji M. S.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

z dnia 22 lutego 2012 r. sygn. akt V U 86/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Legnicy oddalił odwołanie M. S. od decyzji Zakładu ubezpieczeń społecznych Oddział w L. odmawiającej wnioskodawczyni przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy warunkach szczególnych. .

Rozstrzygnięcie to Sąd oparł o następująco ustalony stan faktyczny:

M. S. urodziła się 8 grudnia 1956 r. Na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazała 22 lata, 1 miesiąc i 24 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Wnioskodawczyni nie przystąpiła do OFE i nie pozostaje w stosunku pracy, który rozwiązała w dniu 30 listopada 2001 r.

Od 1 sierpnia 2004 r. wnioskodawczyni jest uprawniona do zasiłku przedemerytalnego.

Wnioskodawczyni od 15 października 1976 r. do 31 grudnia 1998 r. była zatrudniona w (...) Spółka Akcyjna Fabryka (...) w J..

W spornych okresach zajmowała następujące stanowiska:

- od 01 grudnia 1976 r. do 14 listopada 1978 r. - referenta technicznego ds. rozliczeń,
- od 01 lutego 1990 r. do 30 września 1990 r. - zastępcy kierownika działu rozliczeń i działu pasty,
- od 01 października 1991 r. do 30 września 1997 r. - kierownika działu pasty.

Ubezpieczona pracowała w dziale pasty, który dzielił się na dwa podwydziały: warzelnię, gdzie odbywało się gotowanie i mieszanie oraz podwydział konfekcji i pakowania. W skład działu past wchodziły także młyny do produkcji mydła w proszku.

Do obowiązków wnioskodawczyni na stanowisku referenta technicznego ds. rozliczeń należało zabezpieczenie produkcji na trzech zmianach, jeżeli chodzi o surowce i opakowania. W pierwszej kolejności, wnioskodawczyni, zarówno w konfekcji jak i w warzelni sprawdzała stan surowców z dnia poprzedniego, wyliczała hipotetyczne zapotrzebowanie na surowce i opakowania na kolejne zmiany i w magazynie zgłaszała zamówienie surowców do produkcji. Surowce były następnie przywożone przez wózkarza, po czym, po sprawdzeniu ich co do ilości i rodzaju przez wnioskodawczynię, były zabierane przez gotowacza do warzelni i gotowane w zbiornikach albo kotłach, w zależności od rodzaju produkcji. Po ugotowaniu substancji i dokonaniu kontroli jej jakości przez wnioskodawczynię, substancje były przekazywane pakowaczom, którzy ważyli je i pakowali. Wnioskodawczyni zajmowała się także przekazywaniem gotowych wyrobów z produkcji do magazynu i kwitowaniem dokumentów jako przekazujący surowce. Powyższe czynności, związane z rozliczeniem produkcji, wnioskodawczyni wykonywała 2-3 krotnie w ciągu jednej zmiany, pozostałe czynności należały do zadań działu księgowości.

Jako zastępca kierownika działu rozliczeń i działu pasty - od 1 lutego 1990 r. do 30 września 1990 r. - wnioskodawczyni zastępowała kierownika w czasie jego nieobecności i wykonywała wszystkie jego obowiązki związane z kierowaniem działu. Z racji zajmowanego stanowiska, podlegali jej mistrzowie, nadzorujący pracę na poszczególnych wydziałach. Ponadto, zdarzało się w tym czasie, iż pracując na pierwszej zmianie, wnioskodawczyni łączyła obowiązki zastępcy kierownika i mistrza zmianowego.

W okresie pracy na stanowisku kierownika działu pasty, tj. od 1 października 1991 r. do 30 września 1997 r., wnioskodawczyni podlegali: mistrz rozliczeniowy, odpowiedzialny za rozliczenie surowców, opakowań i produkcji oraz trzech mistrzów zmianowych, którzy kierowali określonymi działami produkcji. Mistrzom zmianowym podlegali pracownicy produkcyjni, np. mieszalnicy past i płynów, operatorzy maszyn, operatorzy tunelów grzewczych, magazynierzy. Za pośrednictwem mistrzów wnioskodawczyni sprawowała nadzór nad produkcją, utrzymaniem w ruchu ciągłym urządzeń technicznych i nad wdrażaniem nowych technologii. Wnioskodawczyni sprawdzała również prawidłowość zapisów w kartach pracy dokonywanych przez mistrzów, kontrolowała wdrażanie i przyuczenie do pracy nowych pracowników, a także prowadziła szkolenia pracowników w zakresie BHP, czuwała nad terminowym wykonywaniem badań lekarskich pracowników.

W dniu 13 września 2011 r. M. S. złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do wcześniejszej emerytury. Decyzją z dnia 15 grudnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił wnioskodawczyni M. S. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na uznanie, iż wnioskodawczyni posiada wymagany staż pacy wykonywanej w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat. W szczególności nie jest możliwe uznanie za zatrudnienie w warunkach szczególnych prac wnioskodawczyni na stanowisku kierownika działu pasty od października 1991 r. do 30 września 1997 r. Wnioskodawczyni w okresie tym nie sprawowała bowiem dozoru techniczno- inżynierskiego bezpośrednio, lecz przez

podległych jej mistrzów produkcji. W tym stanie rzeczy zbędne, zdaniem Sądu, było szczegółowe badanie charakteru pracy wykonywanej przez wnioskodawczynię w pozostałych zakwestionowanych przez organ rentowy okresach. Wnioskodawczyni nie spełnia przesłanek do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, a zatem zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożyła wnioskodawczyni, zarzucając naruszenie art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawczyni nie spełnia warunku wykonywania pracy w szczególnych warunkach i tym samym warunku nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, jak również naruszenie art. 233 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, poprzez zastosowanie dowolnej nie zaś swobodnej oceny dowodów przy ustaleniu faktu wykonywania przez ubezpieczoną prac wymienionych w dziale XIV poz. 24 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co w konsekwencji doprowadziło do wydania nieprawidłowego wyroku.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie wnioskodawczyni prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach oraz o zasądzenie Kutzów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni jest nieuzasadniona..

M. S. urodziła się 8 grudnia 1956 r.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Wnioskodawczyni ubiegała się o przyznanie świadczenia po osiągnięciu wieku określonego w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS – tj. wynoszącego 60 lat. Warunkiem uzyskania prawa do emerytury w tym wieku jest nadto wykazanie przez ubezpieczonego, w myśl § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 8, poz. 43), iż ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach wymienionej w Wykazie A, stanowiącym załącznik do powołanego rozporządzenia. Praca w szczególnych warunkach musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył wykazania przez wnioskodawczynię wymaganego powołanym przepisem stażu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego uznał, iż brak podstaw do doliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy od 1 października 1991 r. do 30 września 1997 r. na stanowisku kierownika działu pasty, jak również od 1 lutego 1990 r. do 30 września 1990 r.

na stanowisku zastępcy kierownika działu rozliczeń i działu pasty. Wnioskodawczyni w okresie tym nie sprawowała dozoru techniczno – inżynierskiego bezpośrednio, lecz przez podległych jej mistrzów produkcji.

Stanowisko Sądu Okręgowego w tym zakresie należy uznać za trafne. Praca wnioskodawczyni w spornych okresach istotnie bowiem nie może zostać uznana za pracę wymienioną w wykazie A dziale XIV, stanowiącym załącznik rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., pod pozycją 24.

Pod pozycją tą wymieniona jest kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

W sprawie niesporne było, że w okresie od 1 października 1991 r. do 30 września 1997 r. wnioskodawczyni zajmowała stanowisko kierownika działu pasty, natomiast w okresie od 1 lutego do 30 września 1990 r. zastępcy kierownika działu rozliczeń i działu pasty. Przedmiot sporu stanowiła natomiast ocena czy praca na zajmowanych przez wnioskodawczynię na tych stanowiskach była pracą w warunkach szczególnych, której definicję zawiera art. 32 ust. 4 ustawy i czy skarżąca pracę tę wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia.

Na wstępie należy zauważyć, że w judykaturze Sądu Najwyższego podkreśla się jednolicie, iż przewidziane w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Podzielając takie rozumienie instytucji emerytury z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach, należy stwierdzić, że określonymi w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżyniersko-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim dozorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Ocena, czy określona kontrola bądź dozór stanowiły pracę w szczególnych warunkach, uzależniona jest od stwierdzenia narażenia ubezpieczonego na czynniki istniejące na stanowiskach pracy podwładnych zatrudnianych w szczególnych warunkach. Od kontrolującego czy dozoruującego wymaga się aby praca z pkt 24 była wykonywana stale i pełnym wymiarze czasu pracy na danym stanowisku (§ 2 rozporządzenia). Nie chodziłoby więc o sam funkcjonalny związek pracy kierownika z prowadzonym zakładem (produkcją), którego częścią z istoty jest nadzór, jednak o związek z pracą na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Trafnie wskazuje Sąd Okręgowy, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na uznanie, że wnioskodawczyni kierowała wprawdzie pracą działów produkcyjnych, jednak czyniła to za pośrednictwem mistrzów zmianowych, którzy bezpośrednio sprawowali nadzór nad pracownikami produkcyjnymi. Oznacza to, iż wnioskodawczyni nie było bezpośrednio narażona na szkodliwe dla zdrowia czynniki, co uniemożliwia zaliczenie tego rodzaju dozoru do prac wykonywanych w warunkach szczególnych. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5.10.2011 r. sygn. akt II UK 48/11 wyraźnie wskazał, że kontrola i dozór inżyniersko # techniczny w rozumieniu wykazu A dział XIV, pkt 24 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., polega na bezpośrednim dozorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Z zebranego materiału dowodowego, w tym zeznań świadków jednoznacznie wynika, że taki bezpośredni produkcyjny dozór sprawowali mistrzowie. Pozostałe czynności wykonywane przez wnioskodawczynię na stanowisku kierownika działu pasty nie są zaliczane do pracy w warunkach szczególnych w myśl rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Świadek M., R.i sama wnioskodawczyni wprost zeznała, że mistrzowie podlegali kierownikowi produkcji, czy odpowiednio zastępcy, kiedy pełniła taką funkcję. Zakres obowiązków wnioskodawczyni na tych stanowiskach był oczywiście szerszy

niż mistrza, jak wyliczanie ilości surowców, ich odbiór, rozliczanie produkcji, nadzorowanie zapisów w kartach pracy, przyuczanie pracowników, itp. Zebrany materiał dowodowy nie wykazała również aby wnioskodawczyni jako technik rozliczeniowy stale i w pełnym wymiarze pracowała w warunkach szczególnych i na czym ta praca miała polegać.

Tym samym wskazywany okres pracy – od 1 października 1991 r. do 30 września 1997 r. nie stanowi pracy w szczególnych warunkach, której wykonywanie uprawnia do nabyciu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Z tych samych przyczyn brak podstaw do uznania za okres pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia wnioskodawczyni od 1 lutego 1990 r. do 30 września 1990 r. na stanowisku zastępcy kierownika działu rozliczeń i działu pasty. Wnioskodawczyni nie świadczyła bowiem dozoru bezpośredniego, w bezpośrednim narażeniu na szkodliwe czynniki.

Pozostałe okresy pracy, kwestionowane przez organ rentowy w istocie nie są wystarczające dla uzyskania przez wnioskodawczynię prawa do świadczenia w obniżonym wieku emerytalnym.

Niezaliczenie wnioskodawczyni wymienionych okresów do prac wykonywanych w szczególnych warunkach uniemożliwia przyznanie wnioskodawczyni prawa do emerytury.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację wnioskodawczyni jako bezzasadną.

R.S.